

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2025/03/toth-judit-fodor-richard-beszamolo-a-nemzetkozi-tortenelemdidaktikai-tarsasag-2024-evi-konferenciajarol-15-04-10/>

Tóth Judit – Fodor Richárd

Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2024. évi konferenciájáról¹

2024. október 10–12. között rendezték meg a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (ISHD) éves konferenciáját az Amerikai Egyesült Államokban, Providence városában. A Társaság konferenciája idén „*History and its Discontents: Theory and Practice, Stories from the Classroom*” (Történelem és elégedetlenség: elmélet és gyakorlat, történetek az osztályteremből) címet kapta. A rendezvény főszervezője és házigazdája **Prof. Dr. Karl Benziger**, a Rhode Island College professzora volt (1. kép).

A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (ISHD) 1980-ban jött létre, így ez a legkorábban alapított történelemdidaktikai tudományos szervezet, mely ma már közel 200 tagot számlál. A szervezetet **Prof. Dr. Walter Fűrnrrohr** (1925–2021)² alapította azzal a céllal, hogy elősegítse a történelem jótékony hatásának (például a történelemtanítás demokrácia fenntartásában játszott szerepének) elterjedését, mely – a történelemtanítást érő kihívások mellett – ma is kurrens kérdés. A szervezet globálisan meghatározó szerepet tölt be a történelemdidaktikai kutatások előmozdításában, különösen a történelmi gondolkodás, a történelmi tudatosság, a történelemtantervek, a történelemtanár-képzés vonatkozásában. Ugyanakkor a jelen és a jövő kihívásait is kulcsfontosságúnak vélik a szervezet tagjai olyan kutatások támogatásával, mint például a MI szerepe a történelemtanításban, a médiaműveltség és a történelemtanítás kapcsolata, a történelemtanítás szerepe az inkluzív oktatásban.³

A konferenciát rendhagyó módon egy iskolalátogatás előzte meg október 9-én, így 20 résztvevő (köztük a beszámoló készítői is) ellátogatott az East Providence High School intézménybe. Ez egy komprehenzív (közép)iskola (comprehensive /high/ school), ahol az alsó-középközépiskola után következő 4 évfolyamot végezhetik el a diákok az egyetemi felvételi vagy munkába állás előtt. „*A komprehenzív (befogadó, átölelő, átkaroló) iskola nem egy speciális iskolatípus, sokkal inkább egy működési mód, amely arra törekszik, hogy (...) minden tanuló számára biztosítsa az érdeklődési körének és jövőbeni elvárásainak megfelelő képzést (...) anélkül, hogy a gyerekeknek le kelljen cserélnie azt az intézményt vagy tanulócsoportot, amelyben diákéletét megkezdte.*”⁴ Így az East Providence High School is számos képzéstípus nyújt a jelentkezőknek, ahol a továbbtanulás mellett egyúttal különböző szakmákra is felkészítik a diákokat, beleértve az autószerelő, fogtechnikus, ápoló, séf, informatikus és programozó szakmákat is. A diákok ezeken a szakterületeken a magyar duális képzéshez hasonló formában heti két napon külső helyszínen is tanulnak, illetve dolgoznak. Mivel nagy az átjárhatóság a különböző szakterületek között, így az iskola befejezése előtt mindenki megtalálhatja a számára tetsző szakterületet, miközben az elméleti és a gyakorlati tárgyait is ugyanazon intézményben végzi el.

Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2024. évi konferenciájáról

Az amerikai rendszerben a történelemtanítás kötelezősége állami szinten szabályozott, de általában néhány évig kötelező a middle school-ban (ittthon ez a felső tagozat), valamint a középiskolában is, a záróvizsga választható. A diákok különböző szintű vizsgákat tehetnek, ezek lehetnek az SAT (Scholastic Aptitude Test), AP (Advanced Placement) és az EEP (Early Enrollment Program). Utóbbi kettő különlegessége, hogy a diákok bizonyos egyetemi kurzusok elvégzésével szerezhettek előzetes krediteket egy-egy egyetemen. A kontinentális hagyományoktól sok tekintetben különböző decentralizált, azaz nem központosított és államonként eltérő amerikai rendszerben az iskolákat nem közvetlenül az állam, hanem az iskolaszék (school board) felügyeli és irányítja.

A program részét képezte különböző tanórák meglátogatása (2–3. kép), valamint fókuszcsoportos interjúkra is sor került. Ekkor az iskola történelemtanárai és diákjai számoltak be a történelemtanításról, iskolai tapasztalataikról.

Az ISHD 2024. évi konferenciáját a Rhode Island College szervezte (4–5. kép). A plenáris előadás előtt köszöntőt mondott **Prof. Dr. Joanna Wojdon**, a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság elnöke, **Dr. Elisa Miller**, a Rhode Island College Történettudományi Intézetének vezetője és **Prof. Dr. Karl Benziger**, a Történettudományi Intézet oktatója.

A plenáris előadást **Prof. Jon Shelton** (University of Wisconsin-Green Bay, Phoenix, USA) tartotta *Get off the sidelines right now: only we can save higher education (and American democracy)* [Cselekedjünk most: csak mi menthetjük meg a felsőoktatást (és az amerikai demokráciát)] címmel, előadása az oktatás és a demokrácia megőrzésének összefüggéseiről szólt. A Wisconsin Egyetem professzora és oktatói szakszervezetének vezetője erőteljes (oktatás)politikai véleményt fogalmazott meg, amelyben az aktuális kihívásokat az amerikai oktatástörténet kontextusában értelmezte. Újdonság, hogy a megnyitón és a plenáris előadáson nemcsak a konferencia előadói, hanem az East Providence High School 10–12. évfolyamos középiskolás diákjai is részt vettek, többek között az egyetemen működő, középiskolásoknak szóló early enrollment (korai belépés) történelemkurzusok miatt.

A konferencia a történelemoktatás aktuális helyzetének kihívásaira és kérdéseire kívánt válaszokat adni, alternatívákat nyújtani, így a történelemdidaktikai kutatások sokszínűsége tetten érhető volt az előadásokban. A történelemtanítás céljai mellett megjelentek tanításmódszertani megközelítések (például innovatív módszertani projektek), a tartalmi szabályozók változásai (például a tartalmi szabályozók dekolonizációja),⁵ a történelemdidaktikát érő kihívások, köztük a globális történelem tanításának lehetőségei, a történelemtanítás szerepe a 21. században (például a történelemtanítás delegitimizációja, a történelemtanítás és az antropocén kor kapcsolata/összefüggései⁶), a dezinformáció terjedése és történelemtanítás összefüggései, a történelmi tudás konceptualizálásának kérdése is. A konferencián a történelemtanítás kihívásainak keretrendszerén belül az alkotói szabadság, az inklúzió, valamint további tanításmódszertani – oktatáspolitikai témák kerültek előtérbe, melyet a konferencia altémái (1. *History Education on Trial ... Again? "Consensus, Controversy and Unresolved Questions"*. 2. *Across the Great Divide* 3. *Academic Freedom and History Education*). [1. *Történelemtanítás a kritikák keresztjében... Újra? "Konszenzus, ellentmondás és megoldatlan kérdések"*. 2. *A Nagy Választóvonalon át*. 3. *Akadémiai szabadság és történelemtanítás*] is érzékeltettek.

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatának több tagja is képviselte Magyarországot: Dr. habil. Kaposi József, Fodor Richárd, Tóth Judit és Dr. habil. Vajda Barnabás is szerepeltek a konferencia előadói között (8, 10. kép). Programváltozás miatt az egyik szekciót Tóth Judit vezette. A konferencián az ISHD éves kongresszusára is sor került az első nap végén, mely a jövőbeli tervekről, tervezett programokról és az évkönyvről szólt.

Dr. habil. Vajda Barnabás (Selye János Egyetem, Komárom) online kapcsolódott be a rendezvényre, előadásában a szlovák történelemtanítás helyzetéről „*We don't have enough time...*” („Nincs elég időnk...”) a történelem tantárgy tartalmi és módszertani kérdéseiről, aggályairól számolt be. **Dr. habil. Kaposi József** (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest) az elmúlt évek (2016–2023) tartalomszabályozási változásairól, tartott átfogó előadást *Changes to the centralised regulation (curricula, requirements, textbooks) of history teaching and assessment of the ir introduction in Hungary (2016–2023)* (A történelemtanítás központi szabályozásának (tantervek, követelmények, tankönyvek) változásai és bevezetésük értékelése Magyarországon /2016-2023/). **Fodor Richárd** (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest) disszertációjának legfontosabb eredményeit foglalta össze *Parallel Perspectives: Comparative Analysis of Multiperspectivity in Hungarian and English History Textbooks* (Párhuzamos perspektívák: magyar és angol történelemtankönyvek összehasonlító elemzése a multiperspektivitás megjelenése szempontjából) című előadásában. **Tóth Judit** (Pécsi Tudományegyetem) a magyarországi és a skóciai történelemérettségi vizsgák esszéfeladatait mutatta be röviden, rámutatva a két ország feladatfejlesztése közötti hasonlóságokra és különbségekre. Előadásának címe: *Comparative Analysis of the Hungarian and Scottish School Leaving Exams in History* (A magyar és a skót történelem érettségi vizsgák összehasonlító elemzése a kognitív taxonómia és a feladattípusok szempontjából).⁷

A háromnapos rendezvényen az előadások párhuzamos szekciókban zajlottak. A konferencián közel 50 előadó (6–7. kép) mutatta be kutatásait a világ minden tájáról.

A tanításmódszertani megközelítések közül **Prof. Dr. Frank Toti**, a Providence-ben működő Johnson and Wales egyetem oktatója előadásában a strukturált személyes interjúk (*oral history*) oktatási szerepét hangsúlyozta. Több gyakorlatban megvalósított (köz)történelmi projekt ismertetésével érdekes részletekkel gazdagította a résztvevők ismereteit. **Georg Marsching**, a Bécsi Egyetem kutatója Marsching Karl Luegerről, Bécs híres polgármesteréről készített hallgatóival projektet Looking 4 Lueger címmel. Az előadásban bemutatott kurzus körüljárta a vitatott történelmi emlékezet kérdésköreit, amely az antiszemita Lueger bécsi szobrának esetében egy újszerű megoldást eredményezve a szobor grafitiktól megtisztításához és ideológiai szempontból szimbolikus jobbra döntéséhez vezetett.⁸

Az aktuális kihívások között az Augsburgi Egyetem emerita professzora és az ISHD korábbi elnöke, **Dr. Susanne Popp** az ISHD korábbi elnöke a holokausztagadás témakörében végzett új kutatási-fejlesztési programját érdemes említeni, amelynek középpontjában a *distortion* (eltorzítás, elferdítés) fogalma jelent meg. Az előadásban idézett UNESCO jelentés szerint a holokauszttal kapcsolatos Telegramon elérhető tartalmak 49%-a tekinthető ferdtő, vagy torzító természetűnek.⁹ Popp előadásában felsorolta a leggyakoribb dezinformációkat, elferdített tényeket (például a haláltáborokban fogvatartott rabok sorszámainak alacsony száma és az áldozatok számának eltérése), illetve a kész válaszok helyett és a kutatásalapú, információs műveltséget fejlesztő megközelítés fontosságát. A kihívások között szó esett a

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

svájci történelemtanár szakos hallgatók globális történelemről vallott nézeteiről **Dominic Studer** (University of Basel, Svájc), a romániai oktatáspolitikai kérdéseiről **Voica Pușcașiu** (Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár), valamint az ausztriai középiskolák alsó és a felső tagozatán zajló történelemtanítás kihívásairól **Dr. Heike Krösche** (University of Innsbruck, Ausztria) előadásában.

Empirikus kutatásuk első eredményeit ismertette **Prof. Dr. Sebastian Barsch** (University of Cologne, Németország), aki munkatársaival a Kölni Egyetem kutatócsoportjában az antropocén korszak leírásának narratív megközelítéseit és történelmi tudatossághoz fűződő viszonyát vizsgálta egyetemi hallgatók körében. A kutatócsoport a történelemdidaktikában egy sor újszerűnek tekinthető, a földtudományokhoz köthető vagy azok által inspirált fogalmat használ. Ilyenek a geological time (földtani idő), a deep time (mélyidő) vagy a time fullness (a mind fullness szó alapján alkotott tudatos időbeli perspektíva). Ugyanezen szekcióban adott elő **Dr. Mathias Sieberkrob** (Freie Universität, Berlin, Németország), aki két esettanulmányon keresztül mutatta be különböző csoportok (például klímaaktivisták) jövőképét, és hogy ezek milyen összefüggésben állnak a történelmi gondolkodással, a történelmi érveléssel.

A tartalmi szabályozók változásainak kihívásairól számolt be több prezentáció is. **Prof. Dr. Emer. Markus Furrer** (University of Teacher Education Lucerne, Svájc) a svájci történelemtanítás kihívásairól szólt (például a mítoszok növekvő jelenléte a tankönyvekben), a lengyel tankönyvpiac és tantervreform ügyeibe és azok értékelésébe **Prof. Dr. Joanna Wojdon** (University of Wrocław, Lengyelország), a brit perspektívákba **Prof. Emer. Terry Haydn** (University of East Anglia, Egyesült Királyság) engedett bepillantást, melyeket **Fodor Richárd** és **Dr. habil. Kaposi József** az angol, illetve a magyar tartalomszabályozás változásainak bemutatásával egészítették ki.

A konferencia hagyományosan számtalan ország történelemtanítási helyzetképét mutatta be. Az előadók között szerepeltek észt, lett, izraeli, francia, norvég, görög, dán, belga, olasz, kanadai, román és finn kutatók is.

A konferencián kevés PhD hallgató vett részt, így örömmel látták, hogy Magyarországról két PhD-kutató is érkezett, akik elhivatottak a történelemdidaktikai kutatások iránt (*9, 11. kép*). Fialat kutatóként lehetőség nyílt a tudományterület több évtizede elismert képviselőivel való szakmai kapcsolat kialakítására, a készülő/leadott disszertációkra való konstruktív és reflektív visszajelzések szerzésére, továbbá a téma nemzetközi pódiumon való megismertetésére.

A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2025. évi konferenciájára az ISHD elnökének működési helyén, Wrocław-ban kerül sor szeptember 10–12. között, ahol **Prof. Dr. Arthur Chapman** tartja majd a plenáris előadást.

IRODALOM

- ALMÁSI Katalin (2009): *Iskolát mindenkinek! Befogadó iskola Biriben, egyenlő eséllyel, mindenkinek.* Dankó Pista Egységes Óvoda, Bölcsőde, Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium, Biri.
- DÁRDAI Ágnes – DÉVÉNYI Anna (2011): A történelemtudománytól a történelemtanításig: problémák, kapcsolatok, kihívások. Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság éves konferenciájáról és közgyűléséről. *Történelemtanítás, (XLVI.) Új folyam II. évf. 4. sz.*
https://epa.oszk.hu/01900/01954/00008/pdf/EPA01954_tortenelemtanitas_02_04_09_Dardai_Devenyi.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.)
- F. DÁRDAI Ágnes (2006): Történelemdidaktika és a kontroverzív történelemtanítás. In: F. DÁRDAI Ágnes: *Történelmi megismerés, történelmi gondolkodás I.* Pécs.
<https://lib.pte.hu/sites/docs/polc/documents/F-Dardai-Agnes-Tortenelemi-megismeres-tortenelemi-gondolkodas-i-ii-ELTE-BTK-Pecs-2006/html/index.html> (Letöltés: 2024. dec. 16.)
- FODOR Richárd (2019): A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság aktualitásai, célkitűzései és programja. *Történelemtanítás, (LIV.) Új folyam X. évf. 1. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2019/02/10_01_09_Fodor.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.)
- FODOR Richárd – TÓTH Judit (2021) „A történelemtanításban rejlő lehetőségek megmutatása a mi feladatunk”. Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2021. évi konferenciájáról. *Történelemtanítás, (LVI.) Új folyam XII. évf. 4. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2022/02/12_04_11_Fodor-Toth.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.)
- FODOR Richárd – TÓTH Judit (2023a): A történelemdidaktikai trendjei a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (ISHD) kiadványainak tükrében. *Magyar Pedagógia, 122. évf. 3. sz. 145-167.*
<https://doi.org/10.14232/mped.2022.3.145>
- Fodor Richárd - Tóth Judit (2023): Flagship of history didactics: The Yearbook of the International Society of History Didactics. *Hungarian Educational Research Journal. Vol. 13. No. 4. 567-593.*
<https://doi.org/10.1556/063.2023.00184>
- HAISER Anna Klára (2020): Az ISHD 2019. évi konferenciakötetének ismertetése. *Történelemtanítás, (LV.) Új folyam XI. évf. 1-2. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2020/05/11_01_13_Haiser.pdf (Letöltés: 2024. dec. 27.)
- POPP, Susanne (2023): Continuity And Change – A Look Back At The ISHD In 2023: Introduction To ISHD Conference At Tallinn University On 'Heritage In History Education' The Anthropocene and History Education. In: *Yearbook 44/2023. The Anthropocene and History Education, Preface.* Wochenschau Verlag, Frankfurt, 11-17.
- UNESCO (2022) History under attack: Holocaust denial and distortion on social media:
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382159> (Letöltés: 2024. dec. 16.)
- TÓTH Judit (2022a): A történelemtanítás új témái/irányai I.: Migráció. Recenzió a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2020. évi évkönyvéről. *Történelemtanítás, (LVII.) Új folyam XIII. évf. 2. sz.*

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2022/08/13_02_11_Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 27.)

- TÓTH Judit (2022b): A történelemtanítás új témái/irányai II.: Kelet–Európa és Afrika. Recenzió a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2021. évi évkönyvéről. *Történelemtanítás, (LVII.) Új folyam XIII. évf. 3-4. sz.*

https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2023/01/13_03_11_Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.)

- TÓTH Judit (2022c): A skót történelemérettségi. *Történelemtanítás, (LVII.) Új folyam XIII. évf. 3-4. sz.*

https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2023/01/13_03_10_Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 27.)

- VAJDA Barnabás (2013): A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság konferenciája a kolonializmusról. *Történelemtanítás, (XLVIII.) Új folyam IV. évf. 3-4. sz.*

https://real.mtak.hu/209102/1/04_03_17_Vajda.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.)

- VAJDA Barnabás (2019): Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság éves konferenciájáról. *Történelemtanítás, (LIV.) Új folyam X. évf. 3-4. sz.*

https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2019/12/10_03_14_Vajda.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.)

GALÉRIA:¹⁰

1. kép: Prof. Dr. Karl Benziger (jobbról a második) a konferencia szervezőivel

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

2. kép: Történelem tanterem az East Providence High School-ban

3. kép: Egy AP: World History tanmenet a tanterem falán

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

4-5. kép: A konferencia helyszíne

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

6. kép: A konferencia előadói. Balról jobbra: Prof. Dr. Markus Furrer, Prof. Dr. Anke John, Prof. Dr. Frank Toti

7. kép: A konferencia előadói, résztvevői (középen az ISHD leköszönő elnöke, Prof. Dr. Susanne Popp látható)

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

8. kép: Fodor Richárd előadása

9. kép: Két szekció között „szelfi” Prof. Dr. Joanna Wojdonnal, az ISHD elnökével

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

10. kép: Tóth Judit előadása

11. kép: Közös kép a főszervezővel, Prof. Dr. Karl Benzigerrel

JEGYZETEK

- ¹ A Történelemtanítás online folyóirat rendszeresen beszámol az ISHD tevékenységéről: F. DÁRDAI Ágnes (2006): Történelemdidaktika és a kontroverzív történelemtanítás. In: F. DÁRDAI Ágnes: *Történelmi megismerés, történelmi gondolkodás I.* Pécs.
<https://lib.pte.hu/sites/docs/polc/documents/F-Dardai-Agnes-Tortenelemi-megismeres-tortenelemi-gondolkodas-i-ii-ELTE-BTK-Pecs-2006/html/index.html> (Letöltés: 2024. dec. 16.);
DÁRDAI Ágnes – DÉVÉNYI Anna (2011): A történelemtudománytól a történelemtanításig: problémák, kapcsolatok, kihívások. Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság éves konferenciájáról és közgyűléséről. *Történelemtanítás, (XLVI.) Új folyam II. évf. 4. sz.*
https://epa.oszk.hu/01900/01954/00008/pdf/EPA01954_tortenelemtanitas_02_04_09_Dardai_Devenyi.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.);
VAJDA Barnabás (2013): A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság konferenciája a kolonializmusról. *Történelemtanítás, (XLVIII.) Új folyam IV. évf. 3-4. sz.*
https://real.mtak.hu/209102/1/04_03_17_Vajda.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.);
VAJDA Barnabás (2019): Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság éves konferenciájáról. *Történelemtanítás, (LIV.) Új folyam X. évf. 3-4. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2019/12/10_03_14_Vajda.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.);
FODOR Richárd (2019): A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság aktualitásai, célkitűzései és programja. *Történelemtanítás, (LIV.) Új folyam X. évf. 1. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2019/02/10_01_09_Fodor.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.);
HAISER Anna Klára (2020): Az ISHD 2019. évi konferenciakötetének ismertetése. *Történelemtanítás, (LV.) Új folyam XI. évf. 1-2. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2020/05/11_01_13_Haiser.pdf (Letöltés: 2024. dec. 27.);
TÓTH Judit (2022a): A történelemtanítás új témái/irányai I.: Migráció. Recenzió a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2020. évi évkönyvéről. *Történelemtanítás, (LVII.) Új folyam XIII. évf. 2. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2022/08/13_02_11_Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 27.);
TÓTH Judit (2022b): történelemtanítás új témái/irányai II.: Kelet–Európa és Afrika. Recenzió a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2021. évi évkönyvéről. *Történelemtanítás, (LVII.) Új folyam XIII. évf. 3-4. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2023/01/13_03_11_Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.);
FODOR Richárd – TÓTH Judit (2021) „A történelemtanításban rejlő lehetőségek megmutatása a mi feladatunk”. Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság 2021. évi konferenciájáról. *Történelemtanítás, (LVI.) Új folyam XII. évf. 4. sz.*
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2022/02/12_04_11_Fodor-Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 16.);
FODOR Richárd – TÓTH Judit (2023a): A történelemdidaktikai trendjei a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (ISHD) kiadványainak tükrében. *Magyar Pedagógia, 122. évf. 3. sz. 145-167.*
<https://doi.org/10.14232/mped.2022.3.145>
Ez a hagyomány motiválta jelen cikk elkészítését is.
- ² Az Erlangen-Nürnbergi Egyetem professzora.
- ³ POPP, Susanne (2023): Continuity And Change – A Look Back At The ISHD In 2023: Introduction To ISHD Conference At Tallinn University On 'Heritage In History Education' The Anthropocene and History Education. In: *Yearbook 44/2023. The Anthropocene and History Education, Preface.* Wochenschau Verlag, Frankfurt, 11-17.
- ⁴ ALMÁSI Katalin (2009): *Iskolát mindenkinek! Befogadó iskola Biriben, egyenlő eséllyel, mindenkinek.* Dankó Pista Egységes Óvoda, Bölcsőde, Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium, Biri, 2.
- ⁵ A tartalmi szabályozók dekolonizációja a történelemtanítás kontextusában annak a gyarmattartó országok által évszázadokig képviselt értelmezési keretrendszernek (például narratívák, hatalmi viszonyok, fogalomhasználat) a megdöntését célozza, mely a gyarmatosítás során alakult ki a gyarmattartók és a gyarmatosított / egyéb marginalizált népcsoportok történelmének ábrázolásában. A tartalmi szabályozók dekolonizációja történeti perspektívaváltás, mely a gyarmati múlt bűneinek felelevenítésében és kihangsúlyozásában (vezető személyiségek / elkövetők szerepének átértékelésében / tantervekből való törlésében, például Kolumbusz Kristóf szerepe), illetve a gyarmati lakosság, kiemelkedő személyek és közösségek narratívájának megismerésében nyilvánul meg.
(Bővebben: <https://euroclio.eu/2021/03/10/an-introduction-to-decolonising-the-history-curriculum/>) (Letöltés: 2025. jan. 7.)
- ⁶ Az emberiség a Föld bolygóra gyakorolt visszafordíthatatlan hatásának földtörténeti korszaka, általában az ipari forradalomtól vagy az első atomfegyver bevetésétől számítják.
- ⁷ Vö. TÓTH Judit (2022c): A skót történelemérlettségi. *Történelemtanítás, (LVII.) Új folyam XIII. évf. 3-4. sz.*

**Tóth Judit – Fodor Richárd: Beszámoló a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság
2024. évi konferenciájáról**

https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2023/01/13_03_10_Toht.pdf (Letöltés: 2024. dec. 27.) Az első eredmények az alábbi tanulmányban lesznek olvashatók: TÓTH Judit (n. é.): A magyar és a skót történelem érettségi vizsgák összehasonlító elemzése a kognitív taxonómia és a feladattípusok szempontjából. In: JESZENSZKI Kornélia (szerk.): *Történelem mint tudomány és mint iskola tantárgy III.* Selye János Egyetem, Komárom.

⁸ A hírről részletesebben: KOLIRIN, Lianne – HALASZ, Stephanie (2023): Vienna finds off-kilter solution to controversy over statue of antisemitic mayor, CNN:

<https://edition.cnn.com/style/article/austrian-antisemite-statue-scli-intl/index.html> (Letöltés: 2024. dec. 16.)

⁹ UNESCO (2022) History under attack: Holocaust denial and distortion on social media:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382159> (Letöltés: 2024. dec. 16.)

¹⁰ A képek az ISHD weblapján is megtekinthetők: History and its discontents' ISHD-conference Rhode Island (USA), 10-12 October 2024:

<https://ishd.co/index.php/gallery/> (Letöltés: 2024. dec. 16.)